

**ROZPORZĄDZENIE
RADY MINISTRÓW**

z dnia 2012 r.

w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru emerytury i renty

Na podstawie art. 22 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227, z późn. zm.¹⁾), zarządza się, co następuje:

§ 1. 1. Rozporządzenie określa:

- 1) szczegółowe zasady ustalania podstawy wymiaru emerytury, o której mowa w art. 53 ustawy i renty z tytułu niezdolności;
- 2) przypadki, w których do podstawy wymiaru emerytury lub renty dolicza się niektóre wypłaty dokonane na rzecz pracownika, jeżeli wypłaty te w okresie przed dniem wejścia w życie ustawy były uwzględniane przy ustalaniu podstawy wymiaru emerytury lub renty, mimo że były wyłączone z podstawy wymiaru składek;
- 3) przypadki, w których podstawę wymiaru emerytury lub renty dla pracowników zatrudnionych za granicą ustala się na podstawie wynagrodzenia przysługującego pracownikom zatrudnionym w tym okresie w kraju w tym samym lub podobnym charakterze, w jakim pracownik był zatrudniony przed wyjazdem za granicę albo za granicą;
- 4) przypadki, w których podstawę wymiaru emerytury lub renty dla pracowników zatrudnionych za granicą ustala się na podstawie kwot ryczałtowych.

2. Ilekroć w rozporządzeniu jest mowa o:

- 1) ustawie - należy przez to rozumieć ustawę z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych;
- 2) świadczeniach, bez bliższego określenia - należy przez to rozumieć emeryturę obliczaną na podstawie art. 53 ustawy i rentę z tytułu niezdolności do pracy.

§ 2. 1. Do ustalenia podstawy wymiaru świadczeń nie przyjmuje się tych składników wynagrodzenia w gotówce i w naturze z tytułu wykonywania pracy w ramach stosunku pracy, od których nie ma obowiązku opłacania składek na ubezpieczenie społeczne, z uwzględnieniem ust. 2-6.

2. Przy ustalaniu, czy istnieje obowiązek opłacania składek na ubezpieczenie społeczne od określonych składników wynagrodzeń, stosuje się przepisy obowiązujące w okresie, z którego wynagrodzenie jest uwzględniane w podstawie wymiaru.

3. Do ustalenia podstawy wymiaru przyjmuje się składniki wynagrodzenia wyłączone z obowiązku opłacania składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe lub na ubezpieczenia społeczne, ponieważ są wypłacane obok wynagrodzenia za czas niezdolności do pracy lub zasiłku chorobowego

4. Do ustalenia podstawy wymiaru przyjmuje się również honoraria do wysokości objętej obowiązkiem opłacania składek na ubezpieczenie społeczne, z tym że honoraria wypłacone

w okresie, w którym obowiązek taki nie istniał, przyjmuje się w wysokości, w jakiej wówczas byłyby przyjęte do obliczenia podstawy wymiaru.

5. Rekompensatę wypłaconą pracownikowi obok wynagrodzenia lub zasiłków z ubezpieczenia społecznego dolicza się do wynagrodzeń (zasiłków) przyjmowanych do podstawy wymiaru.

6. Równowartość dodatku dewizowego, wypłacanego do dnia 31 grudnia 1990 r. obok wynagrodzenia na podstawie uchwały nr 60 Rady Ministrów z dnia 25 lutego 1972 r. w sprawie ujednoczenia wysokości i zasad stosowania dodatku dewizowego dla członków załóg polskich morskich statków handlowych w żegludze międzynarodowej i statków rybołówstwa morskiego - w wysokości określonej w tej uchwale, przeliczonej według kursu walut obowiązującego w dniu wypłaty tego dodatku, dolicza się do wynagrodzeń przyjmowanych do podstawy wymiaru.

§ 3. 1. Wynagrodzenie obejmujące wartość świadczeń w naturze określa się w wysokości ekwiwalentu pieniężnego ustalonego we właściwych przepisach branżowych lub normach budżetowych, w razie ich braku - na podstawie cen detalicznych artykułów obejmujących świadczenia w naturze, a jeżeli świadczenia w naturze stanowią produkty rolne - według cen kontraktacyjnych ich skupu z okresów, z których wynagrodzenie przyjmuje się do podstawy wymiaru.

2. Roczną wartość użytkowania działki przez nauczycieli określa się w wysokości równowartości 2 q żyta według cen obowiązujących w okresie, z którego wynagrodzenie przyjmuje się do podstawy wymiaru, za 1 hektar użytkowanej działki.

3. Wynagrodzenie obejmujące wartość świadczeń w naturze, o którym mowa w ust. 1, uwzględnia się:

- 1) w pełnej wysokości, jeżeli pracownik pobrał je całkowicie w naturze nieodpłatnie,
- 2) w wysokości odpowiadającej części świadczenia w naturze pobranej nieodpłatnie.

§ 4. Składniki wynagrodzenia pobierane w odstępach czasu dłuższych niż miesiąc oblicza się w stosunku miesięcznym i dolicza do wynagrodzenia z tych miesięcy zatrudnienia, za które wynagrodzenie to przysługuje. Jeżeli nie można ustalić okresu, za jaki składniki wynagrodzenia zostały wypłacone, dolicza się je do wynagrodzenia za miesiąc, w którym nastąpiła ich wypłata, a jeżeli wypłata nastąpiła po ustaniu stosunku pracy - do miesiąca, w którym nastąpiło rozwiązanie stosunku pracy.

§ 5. 1. Do obliczenia podstawy wymiaru świadczeń dla pracowników zatrudnionych w nie uspołecznionych zakładach pracy lub przez osoby fizyczne przyjmuje się składniki wynagrodzenia, od których zostały ustalone składki na ubezpieczenia społeczne.

2. Przepis ust. 1 stosuje się także do obywateli polskich zatrudnionych w obcych przedstawicielstwach dyplomatycznych, urzędach konsularnych, obcych misjach, misjach specjalnych lub międzynarodowych instytucjach działających na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

§ 6. Jeżeli w okresie, z którego wynagrodzenie przyjmuje się do ustalenia podstawy wymiaru świadczenia, pracownik był zatrudniony za granicą, do ustalenia podstawy wymiaru przyjmuje się za okresy tego zatrudnienia:

- 1) kwoty, od których za te okresy opłacono składkę na ubezpieczenie społeczne w kraju, albo
- 2) jeżeli okres zatrudnienia za granicą przypada przed dniem 1 stycznia 1991 r. - kwoty wynagrodzenia przysługującego w tych okresach pracownikowi zatrudnionemu w kraju w takim samym lub podobnym charakterze, w jakim pracownik był zatrudniony przed wyjazdem za granicę albo za granicą.

§ 7. 1. Do ustalenia podstawy wymiaru świadczeń dla pracowników skierowanych do pracy za granicą w polskich przedstawicielstwach dyplomatycznych i urzędach konsularnych przyjmuje

się za każdy miesiąc tego zatrudnienia przypadający przed dniem 1 stycznia 1991 r. kwoty ryczałtowe ustalone w sposób określony w ust. 2.

2. Kwoty ryczałtowe, o których mowa w ust. 1, ustala się w zależności od grupy zaszeregowania pracownika ze względu na zajmowane stanowisko w polskich przedstawicielstwach dyplomatycznych i urzędach konsularnych w stosunku do przysługującego w tym czasie wynagrodzenia na stanowisku dyrektora generalnego w ministerstwach i urzędach centralnych, obejmującego wynagrodzenie zasadnicze, dodatek funkcyjny oraz dodatek za wieloletnią pracę w urzędach państwowych w wymiarze przysługującym po 20 latach pracy, przy zastosowaniu następującej skali procentowej:

Grupa zaszeregowania	Procent wynagrodzenia dyrektora generalnego
I	100
II	85
III	75
IV	70
V	60
VI	55
VII	50
VIII	45
IX	40

3. Przepisy ust. 1 i 2 stosuje się również do innych pracowników skierowanych do pracy za granicą, którzy z tytułu tej pracy otrzymywali wynagrodzenie na podstawie przepisów o wynagradzaniu pracowników wymienionych w ust. 1.

4. Przepisy ust. 1 i 2 stosuje się odpowiednio również do członków rodzin pracowników wymienionych w ust. 1 i 3, jeżeli z tytułu pracy w okresie pobytu z tymi pracownikami za granicą byli wynagradzani na podstawie przepisów o wynagradzaniu pracowników, o których mowa w ust. 1.

5. Na wniosek osób, o których mowa w ust. 1, 3 i 4, podstawę wymiaru świadczeń oblicza się według § 6.

§ 8. 1. Przy ustalaniu podstawy wymiaru świadczeń dla osób, o których mowa w art. 2 ust. 2 ustawy, uwzględnia się odpowiednio składniki uposażenia i inne należności przyjmowane do podstawy wymiaru według przepisów odrębnych, dotyczących zaopatrzenia emerytalnego tych osób.

2. Dla osób, o których mowa w ust. 1, pobierających w zamian uposażenia wynagrodzenie według zasad i stawek przewidzianych dla pracowników, do podstawy wymiaru przyjmuje się to wynagrodzenie.

§ 9. Rozporządzenie wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.²⁾

¹ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2010 r. Nr 40, poz. 224, Nr 134, poz. 903, Nr 238, poz. 1578 i Nr 257, poz. 1726, z 2011 r. Nr 75, poz. 398, Nr 149, poz. 887, Nr 168, poz. 1001, Nr 187, poz. 1112 i Nr 205, poz. 1203 oraz z 2012 r. poz. 118, 251, 637 i 664.

² Niniejsze rozporządzenie było poprzedzone rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe i zasad wypłaty tych świadczeń (Dz. U. Nr 10, poz. 49, z 1988 r. Nr 10, poz. 73, z 1990 r. Nr 68, poz. 402 oraz z 2007 r. Nr 211, poz. 1548).

UZASADNIENIE

Rozporządzenie wykonuje delegację art. 22 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227, z późn. zm.), zwanej dalej „ustawą”.

Rozporządzenie określa:

- 1) szczegółowe zasady ustalania podstawy wymiaru emerytury i renty;
- 2) przypadki, w których do podstawy wymiaru emerytury lub renty dolicza się niektóre wypłaty dokonane na rzecz pracownika, jeżeli wypłaty te w okresie przed dniem wejścia w życie ustawy były uwzględniane przy ustalaniu podstawy wymiaru emerytury lub renty, mimo że były wyłączone z podstawy wymiaru składek;
- 3) przypadki, w których podstawę wymiaru emerytury lub renty dla pracowników zatrudnionych za granicą ustala się na podstawie wynagrodzenia przysługującego pracownikom zatrudnionym w tym okresie w kraju w tym samym lub podobnym charakterze, w jakim pracownik był zatrudniony przed wyjazdem za granicę albo za granicą;
- 4) przypadki, w których podstawę wymiaru emerytury lub renty dla pracowników zatrudnionych za granicą ustala się na podstawie kwot ryczałtowych.

Rozporządzenie ma zastosowanie przy ustalaniu podstawy wymiaru emerytury i renty na zasadach określonych w art. 15-17 ustawy. Przepisy rozporządzenia stosuje się zatem przy ustalaniu podstawy wymiaru renty z tytułu całkowitej albo częściowej niezdolności do pracy, kapitału początkowego oraz do emerytury wymierzanej zgodnie z zasadami określonymi w art. 53 ustawy, które stosuje się do obliczenia emerytury dla osób:

- urodzonych przed 1949 r.;
- urodzonych po 1948 r., które nabyły prawo do wcześniejszej emerytury, ponieważ wymagane warunki spełniły przed 2009 r.;
- urodzonych po 1948 r., które wiek uprawniający do emerytury osiągnęły w latach 2009-2014 i skorzystają z prawa do obliczenia emerytury zgodnie z art. 183 ustawy;

- uprawnionych do emerytur górniczych.

Zgodnie ustawą, podstawę wymiaru emerytury i renty stanowi przeciętna podstawa wymiaru składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe lub na ubezpieczenie społeczne na podstawie przepisów prawa polskiego w okresie wybranym przez wnioskodawcę zgodnie z art.15 ust. 1 albo 6. Jest to fundamentalna zasada prawa polskiego, dlatego w rozporządzeniu ściśle określono przypadki, w których do podstawy wymiaru świadczenia dolicza się wypłaty dokonane na rzecz pracownika, mimo że były wyłączone z podstawy wymiaru składek (§ 2).

Podstawę wymiaru świadczeń powinno stanowić wynagrodzenie, które faktycznie stanowiło podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne osoby ubiegającej się o emeryturę lub rentę. Od zasady tej istnieje wyjątek, który dotyczy osób, które pracowały za granicą przed 1991 r. Osoby te nie miały możliwości opłacania składek na ubezpieczenie społeczne w Polsce. Przyjęto zatem, aby za okres zatrudnienia pracownika za granicą przyjmować tzw. wynagrodzenie zastępcze, najbardziej zbliżone do zarobków jakie pracownik ten mógł osiągać w Polsce, gdyby nie wyjechał do pracy za granicę.

W rozporządzeniu określono, że jeżeli wskazany do ustalenia podstawy wymiaru świadczenia okres zatrudnienia za granicą przypada przed dniem 1 stycznia 1991 r., to kwoty tzw. wynagrodzenia zastępczego ustala się na podstawie wynagrodzenia przysługującego w tych okresach pracownikowi zatrudnionemu w kraju w takim samym lub podobnym charakterze, w jakim pracownik był zatrudniony za granicą albo przed wyjazdem za granicę (§ 6). Zgodnie z wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 2 lipca 2012 r., sygn. akt P 35/10, uwzględniono więc sytuację osób, dla których praca za granicą była jego pierwszym miejscem zatrudnienia. Natomiast osoby, które przed wyjazdem za granicę pracowały w Polsce, będą miały prawo wyboru, czy do ustalenia wysokości wynagrodzenia zastępczego ma być przyjęty rodzaj pracy wykonywanej przed wyjazdem, czy w czasie pracy za granicą.

Do ustalenia podstawy wymiaru świadczeń dla pracowników skierowanych do pracy za granicą w polskich przedstawicielstwach dyplomatycznych i urzędach konsularnych – tak jak dotychczas – będzie się przyjmować za każdy miesiąc tego zatrudnienia przypadający przed

dniem 1 stycznia 1991 r. kwoty ryczałtowe ustalone w zależności od grupy zaszeregowania pracownika ze względu na zajmowane stanowisko (§ 7). Osoby te mogą też skorzystać z prawa do przyjęcia do podstawy wymiaru świadczenia za okresy zatrudnienia przed 1991 r. tzw. wynagrodzenia zastępczego, ustalonego zgodnie z § 6.

Świadczenia na warunkach i w wysokości określonych w ustawie przysługują żołnierzom zawodowym oraz funkcjonariuszom Policji, Urzędu Ochrony Państwa, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej, jeżeli nie spełniają oni warunków do nabycia prawa lub utracili prawo do świadczeń określonych w przepisach o zaopatrzeniu emerytalnym tych osób, oraz członkom rodzin pozostałym po tych osobach. W takim przypadku do ustalenia podstawy wymiaru świadczenia przewidzianego w ustawie przyjmuje się kwoty uposażenia. W § 8 rozporządzenia sprecyzowano, że należy uwzględniać odpowiednio składniki uposażenia i inne należności przyjmowane do podstawy wymiaru według przepisów dotyczących zaopatrzenia emerytalnego tych osób. Dla osób, pobierających w zamian uposażenia wynagrodzenie według zasad i stawek przewidzianych dla pracowników, do podstawy wymiaru należy uwzględniać to wynagrodzenie.

Projektowane rozporządzenie zastąpi rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe i zasad wypłaty tych świadczeń (Dz. U. Nr 10, poz. 49, z późn. zm.).